

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 5

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 910 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari.....	10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon G'aybullayev o'g'li	
Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari.....	16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi ellikqal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi.....	22
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy.....	28
Tulagan Tukhtaraliev, G'aniev Muhammadjon Xalilovich	
Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish.....	31
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi	
O'zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida.....	34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li	
Oliy ta'limning raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O'zbekiston misolida).....	40
Egamon Sevinchbek Maxsud o'g'li	
Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export.....	46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyevna	
O'zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari.....	49
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo'llari.....	54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari.....	61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig'ani qizi	
Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari.....	68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich	
Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish.....	72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar.....	77
A. I. Raxmatov	
Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана.....	83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili.....	88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili.....	94
R. I. Pardayev	
Katta hajmga ega bo'lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri.....	101
Raxmanova Xurinisho Egamovna	
Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati.....	104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna	
Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash.....	110
Nilufar Sharipova	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati.....	114
Karimov Shamsiddin Akram o'g'li	
Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari.....	122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari.....	127
Davronbek Sharibjonovich Raximov	
Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili.....	133
Aminov Farrux Farxadovich	

Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	138
G. J. Jumayeva	
Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari....	141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalini boshqarishdagi muammolar	146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna	
Aholi daromdlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish.....	158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash	164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna	
Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана.....	168
Иноятowa Камола Фуркатовна	
Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni	172
X. X. Ikramov	
Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li	
Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida).....	182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov	
Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli	189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich	
Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi.....	198
Boltaboev Murodbek Aybekovich	
Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi	203
X. I. Boyev	
Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi	207
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak.....	216
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili.....	220
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Автомобильная промышленности развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования.....	227
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамидова Мафтуна Турсуналт кизи	
Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность	232
Шермаматова Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўгли	
ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности	238
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Tijorat banklari kapitalining iqtisodiy mazmuni va uning tarkibi	243
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг.....	248
Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Factoring Operations in Banks.....	253
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna	
Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish.....	257
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich	
O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati	264
Oybek Elmuratov	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarining boshqarish tizimini takomillashtirish.....	268
Uzakova Umida Ruzievna	

Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy	274
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamadovich	
O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari	278
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Difuza Ilhomovna	
Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari	284
Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi	288
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna	
Mahalliy budjetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi	295
S. Y. Ismoilova	
Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish	300
Qurbonova Firuza Solexovna	
Oliy ta'lim muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi	306
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari	312
Olimova Nodira Xamrakulovna	
Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish	324
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvida faoliyat uzluksizligini baholash	331
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий	335
Махкамова Надира Саидмуратовна	
Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili	340
Otajonova Gulhayo Maqsud qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish	345
Xudoyorov Laziz Niyozovich, Ergashova Nargiza Boboxonovna	
Mamlakatimizda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari	351
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilgan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi	357
Amonova Dilafro'z O'tkurovna	
To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish	362
Axmedov Miraziz Alisherovich	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari	367
Hamrokulov M. O.	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalari faoliyatining zarurligi va iqtisodiy-huquqiy maqomi	375
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich	
Bank tizimida marketing faoliyati orqali yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishning zamonaviy holati	379
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
Экономическая сущность инновационной деятельности в банковском секторе	388
Шадиева Дилдора Хамидовна	
Yengil sanoat taraqqiyotining xitoy tajribasi va undan o'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	392
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
Tut parvonasi zararkunandasining biologik tarqalishi va zararini oldini olish choralari	402
Oybek Toshmurovich Karimov	
Ijtimoiy adolat va ayollar huquqlari: kasbiy kamsitish	406
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Ishsizlik nafaqalari tayinlash va xalqaro tajriba	412
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Takroriy ekinlar urug'ini to'g'ridan-to'g'ri nol ishlov berish orqali ekadigan qurilmaga tushadigan yuklamaning nazariy tadqiqoti	418
Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li	
Banklarida jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish tizimining roli	422
Abdullayeva Dildora Qudratovna	

Biologik aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartari asosida tashkil etishning uslubiy jihatlari	425
Adxamov Samariddin	
Barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning ahamiyati.....	430
Asqarova Mavluda Turabovna, Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Ilmiy-innovatsion iqtisodiyotda suv xo'jaligini rivojlantirish muammolari, yechimlar va natijalar: fundamental asosda.....	435
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritishning milliy va xalqaro standartlari.....	441
Maxamadaliyeva MahliyoXon Maxamadmurod qizi	
Tijorat banklari aktivlari va ularni samarali boshqarish nazariy asoslari	448
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich	
Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati	453
Rashidov Raximjon Iskandarovich, Abduraxmonov Anvar Akbar o'g'li	
Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirish omillari va hozirgi holatining tahlili	459
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Moliyaviy menejment tizimi samaradorligini oshirishda raqamli marketing strategiyasidan foydalanish	466
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
O'zbekiston Respublikasi moliyaviy tizimida byudjetdan tashqari jamg'armalarning ahamiyati va o'rni	473
Babanazarova Gulzar Ziautdinovna, Ajibayeva Rauiya Maxsudovna	
Aholi daromadlarini oshirishda asalarichilikning o'rni	479
Xudayarova Zuxra Yuldashevna	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ	482
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Tijorat banklari faoliyatida iqtisodiy risklar va ularni nazariy asoslari.....	490
Burxonov Asliddin Asqar o'g'li	
Biznes tuzilmalarini diversifikatsiya qilish modellari va usullari hamda innovatsion rivojlanish strategiyalarining qiyosiy tavsifi.....	497
Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna	
Тенденции развития пищевой промышленности Узбекистана.....	503
Назарова Раъно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна	
Soliq-bojxona siyosatining dolzarb masalalari va ularni takomillashtirish yo'nalishlari.....	509
Usmonov Kaxramonjon Akbaraliyevich	
Статистический анализ факторов, влияющих на бренд молока и молочных продуктов в Узбекистане	513
Холдарова Фариза Тухтабаевна	
Правовое регулирование рынка цифровых активов и криптовалют.....	519
Якубова Ш. Ш., Рашидов Рахимжон Искандарович	
Efficiency of Internal Audit Service and Report Improvement: Control of Sanatorium-Wellness Institution	528
Shafkarov Fahriddin Khudaiberdievich	
Development of Digital TV Services in the Conditions of Digitalization of the Economy.....	534
Farhad Karimov	
Kichik biznes faoliyatida muhim muvaffaqiyat omillarini belgilashning ahamiyati va ularni baholash.....	538
Kabulova Nurgo'zal Umirbek qizi	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ekonometrik tadqiq etish	541
Muminova Maxbuba Abduvafoyevna	
Korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlarini baholash.....	548
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Tadbirkorlik subyektlari tashqi savdo faoliyatini ichki tartibga solishni takomillashtirishning ayrim jihatlari..	552
To'rayev Nurbek Muxammadovich	
Temir yo'l transportida xizmat ko'rsatish jarayonini rivojlantirishning retseptiv tahlili	557
Raxmonov G'ayrat Ismatulloyevich	
Strategik boshqaruv hisobi va uning uslubiyotini takomillashtirish masalalari.....	562
Sharipova Shoxida Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmlari.....	567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning kontseptual jihatlari	574
Sultanov Maxmud Axmedovich	

Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning ayrim me'yoriy-huquqiy asoslari.....	578
Turanov M. Sh.	
O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishida tijorat banklarining o'rni.....	586
Zubaydullayeva Zulayxo Karimovna, Kaxarova Dildora Erkinovna	
O'zbekistonda tayyor kiyimlar bozori ko'lamini oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi.....	596
Urazov Mansur Musurmanovich	
Yevropaga barqaror eksport va qishloq xo'jaligida yashil rivojlanish uchun Mosh bozori strategiyalarining ta'sirini baholash.....	599
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
Rangli tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonlarini paralellashtirish.....	605
Xidirova Barchinoy Ilxomovna	
Korxonalarda ishchi personal ehtiyojlarini motivatsiyaga ta'siri.....	610
Aripov Oybek Abdullayevich, Axmedov Muzaffar Shokirjonovich	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ.....	615
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	623
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Positioning Textile Products in Competitive Strategy.....	626
Икрамова Нодира Бурхон кизи	
Sanoatni tarkibiy o'zgarishlar asosida maqbullashtirish va samaradorlik ko'rsatkichlarini prognozlash.....	631
Kasimov Azamat Abduraimovich	
O'zbekiston Respublikasi budjetini shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi.....	638
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
To'qimachilik klasterlari eksport salohiyatini boshqarish masalalari.....	645
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
Влияние плодородности почвы на урожайность хлопчатника в хлопково-текстильных кластерах Республики Каракалпакстан.....	650
Сагиева Молдир Оразбай кизи	
Оценка категории вейпов среди курильщиков электронных сигарет Узбекистана.....	655
С. М. Мирзалиев, М. О. Куролов, Г. К. Абдурахманова, Джуди Сметана, Крисси Льюис	
Jahon kabel bozorini tatbiq etish va rivojlantirish xususiyatlari.....	668
Uralov Olimjon Maxammadjonovich	
Moliyaviy hisobotlar va ularni tuzish va auditorlik tekshiruvdan o'tkazishning uslubiy jihatlarini rivojlantirish.....	673
Nomozova Qumri Isoyevna, Abdinazarov Samijon Abbos o'g'li, Jabbarov Azamat Murodullayevich, Boymurodov To'liqin Azamatovich	
Digital Transformation Implementation Directions and Instrument Analysis.....	680
Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
Understanding Financial Indicators and Their Strategic Utilization: Insights from Global Practices and Uzbekistan's Experience.....	684
Astanova Zarnigor Obid qizi, Nomozova Qumri Isoyevna, Jurayev Xurshid Mamatkulovich, Ismatova Kamola Obid qizi	
Turizm xizmatlari eksportida zamonaviy texnologiyalar orqali xizmatlar sifatini oshirishning ahamiyati.....	690
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	
Sanoat korxonalarida personal mehnatini tashkil etishni optimallashtirish yo'llari.....	695
Dilovarxo'jayeva Dilnozaxon Shavkatxo'ja qizi, Rustamova Dilnoza Jamshid qizi, Axtamova Parizod Oybek qizi, Nuritdinova Maftuna Jahongirovna	
O'zbekiston Respublikasida pul-kredit siyosati instrumentlaridan foydalanish amaliyotini takomillashtirish..	701
Kaxarova Dilnoza Shavkatovna	
Bojxona faoliyatini transformatsiyalashda innovatsion boshqaruvni takomillashtirishga oid nazariy qarashlar.....	706
Ro'ziboyev Muhiddin Xushnudovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida aholining tadbirkorlik faolligini oshirish tendensiyalari.....	710
Xudayarova Maftuna Shavkatovna	
O'zbekiston qishloq xo'jaligini rivojlantirishda xorijiy va mahalliy investitsiyalarning o'rni.....	717
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	

Факторы успеха в управлении инвестициями промышленных предприятий	721
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Issues of minimizing risks related to mortgage lending of commercial banks of the republic of Uzbekistan	726
Kulliev Istam Yangimurodovich	
O'zbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari talablari asosida tashkil etish xususiyatlari	735
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Tijorat banklari faoliyatida risklarni pasaytirish yo'llari.....	740
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboyevich	
Investitsiyalar – moliyaviy barqarorlik kafolati.....	746
Xaydarov Nizamiddin Xamrayevich	
Современные подходы к управлению системой заработной платы и льгот в условиях рыночной экономики	751
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Atrof-muhit muhofazasida xulq-atvor iqtisodiyotining roli	759
Djalilov Farxod Abduganiyevich	
Eco-Paths of Uzbekistan: How Corporate Social Responsibility in Tree Planting and Transport Infrastructure is Paving the Way For Sustainable Futures.....	763
Oybekov Shohjahon Akmal o'g'li, Alfira Sofia, Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Oliy ta'lim xizmatlar bozorida raqamli marketingning ahamiyati.....	771
Ruziyeva Shaxlo Raupovna	
Sanoatning kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash xususiyatlari.....	776
Xotamov Javohir Abdusharop o'g'li	
Qishloq xo'jaligi agrotexnologiyalarni tijorat banklari orqali kreditlash yo'llari	781
Isakov J. Ya.	
Savdo korxonalarini rivojlantirishda tijorat banklarining ahamiyati va ularni takomillashtirish istiqbollari.....	788
Aktamov Abdulvali Abdug'ani o'g'li	
Ekologik muammolar va "yashil" iqtisodiyot.....	794
Axunova Shohista Nomanjanovna, Maxkamova S. Sh.	
Rivojlangan mamlakatlar tajribasida umidsiz soliqlar qarzini hisobdan chiqarish tartiblari va uni amaliyotda qo'llash masalalari.....	798
G'aybullayev Abdunabi Abduvohid o'g'li, Usubjanov Shavkat Sidiqjanovich, Abdulazizov Baxodirjon Muhammadzohid o'g'li	
Qishloq xo'jaligida qiymat yaratish zanjirini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish	804
Iroda Turdibayevna Kudratova	
Soliq hisobi va tahlilini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.....	808
Jumayev Umid Nazarovich, Xo'jayev Sadriddin Mamatmurotovich, Gapparov Zokirjon Bozorovich	
Biznesni raqamlashtirishning iqtisodiy mazmuni va binnesni transformasiyasining nazariy asoslari.....	812
Mamajonov Fayzullo Abdusamatovich	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	816
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri.....	824
Maxmudaliyeva Manzuraxon Raxmon qizi	
Globalashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash masalalari	827
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich	
Davr xarajatlari va audit hisobini takomillashtirish.....	833
Quliyev Komiljon Shuxratovich, Ismatov Shohislom Nabi o'g'li, Qilichov Chingiz Ne'mat o'g'li	
Innovatsion ta'lim texnologiyalarining mohiyati va nazariy asoslari.....	836
R. K. Ollaberganova	
Mamlakatda moliya bozorini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.....	841
Rizayeva Laylo Patxulla qizi, Boboqulova Shaxlo Turg'in qizi, Aminjonova Nozima Naimjonovna	
Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish sharoitlari va imkoniyatlardan samarali foydalanish tahlili	846
Turgunov Odilbek Maripovich	
Hudud investitsion faolligini oshirishda marketing strategiyalaridan samarali foydalanish yo'llari	853
Achilov Abrorjon Niyatqobilovich, Ergashev Alijon Hojimatovich	

Инструменты финансового рынка в сокращении уровня бедности в экономике Республики Узбекистан.....	857
Саиткулова Матлуба	
“Yashil” iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish integratsiyasi: barqaror kelajakni ta’minlashga kompleks yondashuv.....	862
Tadjibayev Zakir Malikovich	
O‘zbekistonda iqtisodiy faollikni ta’minlashga qaratilgan fiskal va monetar siyosatlarining hozirgi holati.....	867
Xudaybergenova Nigora Turgunbayevna	
Davlat budjetida g‘azna ijrosining o‘rni.....	874
Jo‘rayeva Mohinur Norqul qizi, Axmedova Yashnar Abdulla qizi, Nosirova Jamila Akbarovna	
Davlat budjeti daromadlarining ijrosi va nazorati.....	878
G. M. Samandarova	
Sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmi.....	883
Q. A. Odinayev	
Tools of State Policy for Sustainable Development of Social Infrastructure in Uzbekistan.....	888
Abbasov Baurjan Madiyarovich, Navik Istikomah, Se M.Si, Nasriddinov Fazliddin	
Некоторые вопросы инноваций в развитии банковской деятельности.....	894
Джураев К. Т.	
Применение цифровых технологий в противодействии финансовым мошенничествам	901
Гадаев Исмат Ядгарович	
Turizm sohasida kadrlar tayyorlashga ilmiy-nazariy yondashuvlar va kadrlarning zamonaviy kompetensiyalari	905
Yuldasheva Dilnoza Ulug‘bekovna	

“YASHIL” IQTISODIYOT, EKOLOGIYALASHTIRISH VA BARQAROR RIVOJLANISH INTEGRATSIYASI: BARQAROR KELAJAKNI TA’MINLASHGA KOMPLEKS YONDASHUV

Tadjibayev Zakir Malikovich

I.f.d., FarDU moliya kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Maqolada uch o‘zaro bog‘liq tushunchalar muhokama qilinadi: “yashil” iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish. Ularning har birini maqsad va tamoyillari tahlil qilinadi, o‘xshashlik va farqlar aniqlanadi. Maqolada ushbu uchta tushuncha sinergiyasi asosida barqaror kelajakni ta’minlashga kompleks yondashuv masalalari muxokamasidan kelib chiqib fikr-mulohaza yuritiladi.

Kalit so‘zlar: “yashil” iqtisodiyot, ekologiyalashtirish, barqaror rivojlanish, tizimli yondashuv, resurs tejamkorligi, tiklanadigan energetika, energiya samaradorligi.

Abstract: The article discusses three interrelated concepts: green economy, greening and sustainable development. The goals and principles of each of them are analyzed, similarities and differences are revealed. The authors of the article propose a comprehensive approach to ensuring a sustainable future based on the synergy of these three concepts.

Key words: sustainable development, green economy, greening, systematic approach, resource efficiency, renewable energy, energy efficiency.

Аннотация: В статье рассматриваются три взаимосвязанных понятия: зеленая экономика, экологизация и устойчивое развитие. Анализируются цели и принципы каждого из них, выявляются сходства и различия. Авторы статьи предлагают комплексный подход к обеспечению устойчивого будущего, основанный на синергии этих трех концепций.

Ключевые слова: устойчивое развитие, зеленая экономика, экологизация, системный подход, ресурсоэффективность, возобновляемая энергетика, энергоэффективность.

KIRISH

Zamonaviy dunyoda barqaror rivojlanishni ta’minlash muammosi tobora dolzarb bo‘lib bormoqda. Bu shuni anglatadiki, kelajak avlodlar imkoniyatlarini buzmasdan, hozirgi avlod ehtiyojlarini qondiradigan tarzda rivojlanish darkor. Ushbu maqsadga erishish uchun iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik sohalarini qamrab oladigan kompleks yechim zarur. Maqolada aynan barqaror kelajakni ta’minlashda muhim rol o‘ynashi mumkin bo‘lgan uchta o‘zaro bog‘liq tushunchalar ko‘rib chiqiladi – “yashil” iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish kabilar.

Global muammolar, ya’ni iqlim o‘zgarishi va ularni atrof-muhit, iqtisodiyot va jamiyat uchun tahdid solishi, atrof-muhitning buzilishi tufayli hayot sifatiga va kelajak avlodlarga salbiy ta’sir qilishidan kelib chiqayotgan tengsizlik va shunga o‘xshash muammolar kishilik jamiyati bilan tabiat o‘rtasidagi munosabatlarni integratsiyalash kompleks yechimi zaruratini keltirib chiqardi, chunki bu muammolarni individual ravishda hal qilib bo‘lmasligi sababli bizga sa’y-harakatlarni birlashtiradigan keng qamrovli yondashuv kerak. Bu yondashuv tabiat va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan muhim vositalar – “yashil” iqtisodiyot, iqtisodiyotni ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish integratsiyasida mujassamlashgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ilmiy adabiyot manbalarida “yashil” iqtisodiyot tushunchasi, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanishga turli xil yondashuvlar mavjud. Ba’zi mualliflar bu tushunchalarni alohida, boshqalari o‘zaro bog‘liq deb hisoblashadi.

Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish yo'lidagi global tendensiya moliya institutlari oldiga yangi vazifa – ekologik (E – ekologik), ijtimoiy (S – ijtimoiy) va boshqaruv (G – boshqaruv) mas'uliyati tamoyillariga yo'naltirilgan biznes modelini qurish vazifasini qo'ymoqda. Jumladan, yirik banklar bir necha yillardan buyon o'zlarining kreditlash jarayonlariga ESG standartlarini faol ravishda kiritib, mijozlarni atrof-muhit va jamiyatga salbiy ta'sirini kamaytirishga undamoqda.

Angliyalik olim John Elkington “ESG – bu kompaniyalarning ekologik, ijtimoiy va boshqaruv oqibatlarini aks ettiruvchi uchta asosiy omildir. Ushbu omillar kompaniyalarning qariyb barcha faoliyat sohalarini qamrab oladi”, – deya tariflagan.

Shuningdek, angliyalik olimlar ESG masalalarini quyidagicha izohlab otishgan.

Ekologik (Environmental) komponentlarda:

- iqlim o'zgarishi, uglerod chiqindilari, havo, suv va yer ifloslanishi kabi ekologik muammolarga katta e'tibor qaratish;
- tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, qaytadan ishlash va xavfsiz chiqindilarni boshqarish masalalarini o'rganish;
- shuningdek, bioxilma-xillik, o'rmonlar va dengizlarning muhofazasi, ekotizimlarni tiklash yechimlarini tavsiya qilmoqdalar.

Ijtimoiy (Social) komponentlar esa:

- inson huquqlari, adolat, teng imkoniyatlar, sog'liq va xavfsizlikka alohida e'tibor qaratish;
- mahalliy hamjamiyatlar, xodimlar va iste'molchilarning farovonligi, turmush sifati bilan bog'liq masalalarni o'rganish;
- shuningdek, ta'lim, malaka oshirish, ijtimoiy himoya va ijtimoiy innovatsiyalarning ahamiyatini tahlil qilmoqdalar.

Boshqaruv (Governance) komponentida esa:

- kompaniyalardagi shaffof va javobgar boshqaruv tizimlarini o'rganish;
- qonunchilik, siyosat hamda mahalliy va xalqaro me'yorlar doirasida kompaniyalarning faoliyatini tahlil qilish;
- shuningdek, korrupsiyaga qarshi kurash, axloqiy xulq-atvor va mas'uliyatni oshirish choralari ustida ishlashmoqdalar.

Avstraliyalik olim K.Green ta'rifi esa “ESG - bu kompaniyalar faoliyatida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv omillarini hisobga olish va baholash usuli. Ushbu yondashuv kompaniyalarning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashga qaratilgan”.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ilmiy abstraksiyalash, guruhlash, qiyoslash, retrospektiv va istiqbolli, empirik tahlil va boshqa uslublardan foydalanildi. Maqolada qiyosiy taqqoslash usulida jahon amaliyotida va taraqqiy mamlakatlarda investitsiyalarni jalb qilishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini mamlakatimizdagi mavjud asoslar bilan taqqoslab, tegishli xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

“Yashil” iqtisodiyot bu iqtisodiy tizim bo'lib, uning asosiy maqsadi sayyoramizning ekologiyasi va uni saqlab qolish bilan birga iqtisodiyotning barcha sohalarini rivojlantirishga qaratilgan. Shunday qilib, “Yashil” iqtisodiyot deganda, inson hayoti va sog'lig'i uchun zarur bo'lgan resurslarni, atrof-muhit va ekologiyani bir butun holda saqlab qolib ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarini bilan bog'liq iqtisodiyotni yanada rivojlantirishni amalga oshirishga asoslangan iqtisodiy faoliyatning yangi yo'nalishi tushuniladi.

Oddiy qilib aytganda, bu sayyorani vayron qilmasdan iqtisodiy o'sishga erishishning bir usuli. Bu muammoni xal qilish yo'lida “yashil” iqtisodiyot quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- Tabiiy resurslardan samarali foydalanish, ya'ni resurslar sarfini kamaytirish, materiallarni takroran ishlatish va chiqindilarni qayta ishlash.
- Qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish, ya'ni qazib olinadigan yoqilg'i o'rniga quyosh, shamol, suv va boshqa qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish.

- Atrof-muhit ifloslanishini kamaytirish, ya'ni toza texnologiyalarni joriy etish va issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish.
- "Yashil" tovarlar va xizmatlarni ishlab chiqish - atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan mahsulotlarni ishlab chiqarish va iste'mol qilish.
- Ekologik xabardorlikni oshirish, ya'ni atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida ta'lim va jamoatchilik xabardorligi darajasini oshirish.

Ekologiyalashtirish va "yashil" iqtisodiyot o'rtasida chambarchas bog'liqlik mavjud bo'lib, bu, birinchi navbatda, ekologiyalashtirishni "yashil" iqtisodiyotning asosiy tarkibiy qismlaridan biri sifatida namoyon bo'lishidir.

Ekologiyalashtirish "yashil" iqtisodiyotga o'tish jarayonini tezlashtirishga ko'maklashadigan bir qator iqtisodiy mexanizmlar va rag'batlantirish choralari ko'zda tutadi. Shu o'rinda aytib o'tish joizki, ekologiyalashtirish bilan "yashil" iqtisodiyot o'rtasida qat'iy chegara yo'q, ular chatishib ketgan. Bunga misol qilib quyidagilarni ko'rsatishimiz mumkin:

- "Iflos qilganlik uchun to'lov" tizimini joriy etish, ya'ni korxonalar atrof-muhitga zararli moddalar chiqindilar chiqarganliklari uchun to'lashlari, ularni toza texnologiyalardan foydalanishga undaydi.
- Yashil texnologiyalar uchun subsidiyalar, ya'ni davlat ekologik toza texnologiyalarni ishlab chiqadigan va joriy etadigan kompaniyalarga moliyaviy yordam ko'rsatishidir.
- "Yashil" korxonalar uchun soliq imtiyozlari, ya'ni "yashil" tovarlar ishlab chiqaradigan va yashil xizmatlar ko'rsatadigan korxonalarga soliq imtiyozlari beriladi, bu esa ushbu korxonalar mahsulotlarini raqobatbardosh qiladi.

Yuqorida keltirilgan uch funksiya "yashil" iqtisodiyot va ekologiyalashtirishga xosligi tengdir.

Ekologiyalashtirish, "yashil" iqtisodiyotga o'xshab, atrof-muhitga munosabatni har tomonlama o'zgartirishni talab qiladigan yangicha yondashuvdir. Ekologiyalashtirishni amalga oshirish uchun butun boshliq jamiyat va uni muhim bo'g'inlari: davlat, biznes va aholini uyg'unlikda harakat qilishi talab qilinadi.

"Yashil" iqtisodiyot bilan ekologiyalashtirish barqaror kelajakni ta'minlashga qaratilganliklari tufayli ham barqaror rivojlanish bilan chambarchas bog'liq unsurlardir. O'z navbatida barqaror rivojlanish hozirgi avlodlarning tabiiy resurslarga bo'lgan ehtiyojlarini, kelajak avlodlarning xuddi shunday resurslarga bo'lgan ehtiyojlarini qondirish qobiliyatiga putur yetkazmasdan, qondirishni faraz qiladigan rivojlanish tipidir.

Oddiy qilib aytganda bu sayyoramiz resurslarini kamaytirmaydigan va unga o'nglab bo'lmaydigan zarar yetkazmaydigan rivojlanishdir. O'z navbatida, barqaror rivojlanish quyidagi tamoyillarga asoslangan xolda barqaror kelajakni ta'minlashi mumkin:

- Ijtimoiy adolat, ya'ni barcha odamlar uchun resurslar va imkoniyatlardan teng foydalanishni ta'minlash.
- Iqtisodiy samaradorlik, ya'ni nafaqat boylar, balki barcha odamlar manfaati uchun ishlaydigan iqtisodiyotni yaratish.
- Ekologik barqarorlik, ya'ni kelajak avlodlar uchun atrof-muhitni saqlash.

Ta'kidlash lozimki, barqaror rivojlanish, "yashil" iqtisodiyot va ekologiyalashtirish o'rtasidagi chambarchas bog'liqlik mavjud. Biz buni birinchi galda barqaror rivojlanish ham "yashil" iqtisodiyotni, ham ekologiyalashtirishni asosiy maqsadligida ko'rishimiz mumkin, ya'ni "yashil" iqtisodiyot va ekologiyalashtirish barqaror rivojlanishga erishishga ko'maklashadigan vositalardir.

"Yashil" iqtisodiyot barqaror rivojlanishga o'tishga ko'maklashadigan qator iqtisodiy mexanizmlar va rag'batlantirish vositalaridan foydalanishni ko'zda tutadi.

Uchala tushuncha ham o'zaro bog'liq va bir-birisiz mavjud bo'lolmaydi. Qolaversa bir-birini to'ldiradi. Bunga hozirgi xayotimizdan ko'plab misollar keltirishimiz mumkin:

Qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish, ya'ni qazib olinadigan yoqilg'i o'rniga quyosh, shamol, suv va boshqa qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish, bunday yo'naltirilganlik issiqxona gazlari chiqindilari va iqlim o'zgarishini kamaytirishga yordam beradi.

- Bioxilma-xillikni saqlash, ya'ni ekotizimlar sog'lig'ini saqlash va odamlar uchun zarur xizmat ko'rsatishda muhim rol o'ynaydigan o'simlik va hayvon turlari, shuningdek ularning tabiiy yashash joylarini muhofaza qilish.

- Resurslardan samarali foydalanish, ya'ni chiqindilarni kamaytirish va resurslarni tejashga yordam beradigan materiallarni takroran ishlatish va chiqindilarni qayta ishlash.

Shuni ta'kidlash kerakki, barqaror rivojlanish ham atrof-muhitga, iqtisodiyotga va jamiyatga munosabatni har tomonlama o'zgartirishni talab qilib, tabiat-jamiyat tizimidagi muammolarni halqilishga yangicha yondashuvdir.

Barqaror kelajakni yaratish uch muhim unsurdan, ya'ni "yashil" iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanishdan iborat bo'lganligi uchun ularni maqsadlari va tamoyillari ham o'xshashlikka egadir. Shuning uchun "yashil" iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish bu umumiy maqsad va tamoyillarga ega bo'lgan uchta o'zaro bog'liq tushunchadir:

- Atrof-muhitni muhofaza qilish, ya'ni insonning tabiatga salbiy ta'sirini kamaytirish, shu jumladan ifloslanishni kamaytirish, resurslarning kamayishi va biologik xilma-xillikning yo'qolishiga barham berish.
- Odamlarning farovonligini oshirish, ya'ni barcha odamlar uchun resurslar va imkoniyatlardan adolatli foydalanishni ta'minlash, shu bilan birga ularning hayot sifatini yaxshilash.
- Barqaror kelajakni ta'minlash, ya'ni hozirgi va kelajak avlodlarning ehtiyojlarini qondira oladigan tizim yaratish va avlodlararo murosaga erishish.

Barqaror kelajakni ta'minlashga yo'naltirilgan uch muhim unurning barchasiga xos bo'lgan nafaqat umumiy maqsadlari, balki tamoyillari ham mavjud va ular quyidagilardan iborat:

- Tizimli yondashuv, ya'ni iqtisodiyot, jamiyat va atrof-muhit o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni hisobga olish.
- Muammolar kelib chiqishining oldini olish, davolash emas yoki noxush voqeelikni sodir bo'lganidan keyin bartaraf etish emas, balki oldini olish.
- Uzoq muddatni ko'zlab fikrlash, ya'ni uzoq muddatli oqibatlarga asoslangan qarorlar qabul qilish.
- Tenglik va ishtirok etish, ya'ni qaror qabul qilish jarayonlarida barcha manfaatdor tomonlarning adolatli ishtirokini ta'minlash.

Barqaror kelajakni ta'minlashga qaratilgan uchlik o'rtasidagi munosabatlar xam, ularni umumiy maqsadga erishishga yo'naltiradi:

- "Yashil" iqtisodiyot barqaror rivojlanishga erishish ko'maklashadigan vositadir. U yashil va adolatli kelajakka o'tishni boshqaradigan iqtisodiy mexanizmlar va imtiyozlar to'plamini o'zida ifoda qiladi.
- Ekologiyalashtirish - bu bizning hayotimizni ekologik toza va barqaror qilishi kerak bo'lgan jarayon.
- Barqaror rivojlanish ham "yashil" iqtisodiyotni, ham ekologiyalashtirishni asosiy maqsadidir.

Barqaror kelajakka erishish uchun barcha manfaatdor tomonlar, shu jumladan hukumatlar, korxonalar va fuqarolar tomonidan muvofiqlashtirilgan harakatlar talab etiladi.

Quyida jadvalda uch unsur maqsadlari va tamoyillari o'xshashligi haqida ma'lumot keltirilgan (1-jadval).

1-jadval: "Yashil" iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish maqsadlari va tamoyillari

Maqsad/tamoyil	"Yashil" iqtisodiyot	Ekologiyalashtirish	Barqaror rivojlantirish
Maqsad	Atrof muhitni saqlash, odamlar farovonligini oshirish, barqaror kelajakni ta'minlash	Atrof muhitni saqlash	Atrof muhitni saqlash, odamlar farovonligini oshirish, barqaror kelajakni ta'minlash
Tamoyil	Tizimli yondashuv, davolash emas oldini olish, uzoq muddatni ko'zlab fikrlash, adolat va ishtirok etish	Tizimli yondashuv, davolash emas oldini olish, uzoq muddatni ko'zlab fikrlash, adolat va ishtirok etish	Tizimli yondashuv, davolash emas oldini olish, uzoq muddatni ko'zlab fikrlash, adolat va ishtirok etish

Manba: muallif ishlanmasi

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur uch tushuncha maqsadlari va tamoyillarining o'xshashligini aks ettiradi. Ularning barchasi atrof-muhitni saqlashga ustuvorlik berishadi.

Shuning bilan birga ular iqtisodiyot, jamiyat va atrof-muhit o'rtasidagi munosabatlarni tan olishadi. Bundan tashqari ular uzoq muddatli fikrlash va rejalashtirish muhimligini ta'kidlaydilar. Qolaversa, ular adolatli va inklyuziv rivojlanishga intilishadi.

Yuqoridagilarga qaramasdan, ular o'rtasida farqlar ham mavjud:

1. "Yashil" iqtisodiyot ekologik toza va barqaror bo'ladigan yangi iqtisodiy modelga o'tishga qaratilgan.
2. Ekologiyalashtirish esa insonning atrof-muhitga salbiy ta'sirini kamaytirishga qaratilgan amaliy chora-tadbirlar majmuidir.
3. Barqaror rivojlanish nafaqat ekologik, balki ijtimoiy va iqtisodiy jihatlarni ham qamrab oladigan kengroq tushunchadir.

Sodda qilib aytganda: "yashil" iqtisodiyot - bu mafkura, ekologiyalashtirish bu – amaliyot, barqaror rivojlanish bu maqsaddir.

"Yashil" iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish - bu umumiy maqsad va tamoyillarga ega bo'lgan uchta o'zaro bog'liq tushunchadir.

Barqaror kelajakka erishish uchun barcha manfaatdor tomonlar, shu jumladan hukumatlar, korxonalar va fuqarolarning kelishilgan harakatlari talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Зоимова Э.М. Понятие и принципы "зеленой" экономики // <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-i-principy-zelenoy-ekonomiki>.
2. Савин А. А. Ключевые принципы и элементы зеленой экономики // Экономические науки 2022 г №9 (214)
3. Пустохина Н. г., Валиев В. Н. Концепция устойчивого развития: основные положения. <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-ustoychivogo-razvitiya-osnovnyepolozheniya>.
4. B.B. Shoyqulov. "Yashil" iqtisodiyotdan "Yashil taraqqiyot" sari // "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnali. 2023-yil, 7-son. 12–16-betlar.
5. Vaxabov A.V., Xajibakiev Sh.X., Tashmatov Sh.A., Butaboyev M.T.. Yashil iqtisodiyot. Darslik. T.: Universitet, 2020, 156-bet.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.